

არაბული წყაროები
ქართლის მოქცევის შესახებ
ARABIC SOURCES
ON THE CONVERSION OF KARTLI

მარიამ ნანობაშვილი
Mariam Nanobashvili

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ქრისტიანული, არაბული, ქართული, ეკლესია
Keywords: Christian, Arabic, Georgian, Church

ბერძენი ბერი ნიკონი, რომელიც XI საუკუნის მეორე ნახევარში ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ანტიოქიის რეგიონში, ამიტომაც შავმთელად იწოდა, შუა საუკუნეების მელქიტური ლიტურატურის მნიშვნელოვან ავტორთა რიცხვს განეკუთვნება. მან სამი მოზრდილი წიგნი დაგვიტოვა, ისინი ჯერ კიდევ არაა შესწავლილი ზედმიწევნით. მისი თხზულების – „საყვარელ ქართველ სულიერ მამათა და ძმათა შესახებ“ (რომელიც ქართველთა გაქრისტიანებასა და მათი ეკლესიის ისტორიას ეხება) – განხილვის საფუძველზე წინამდებარე ნაშრომით გვსურს მოკრძალებული წვლილის შეტანა ნიკონის შრომების შემდგომი შესწავლის საქმეში. განსაკუთრებითაა გამახვილებული ყურადღება წყაროებზე, რომლებსაც ნიკონი იყენებდა, აგრეთვე იმაზე, თუ როგორ მიიღეს მისი ნაშრომი მომდევნო თაობებმა.

ქართველთა შესახებ ნიკონის თხზულებისა და ამავე საკითხებზე ეფრემ მცირის „უნწყებაის“ შედარება ავლენს, რომ პირველი მათგანი აშკარად მეორეს ეყრდნობა, ვინაიდან მათ შორის გასაოცარი დამთხვევებია როგორც შინაარსის, ასევე კომპოზიციის თვალსაზრისით. ამრიგად, იმ თეზისს, რომ ორივე ავტორი დამოუკიდებლად მუშაობდა, ვეღარ გავიზიარებთ.

ნიკონის შრომები თარგმანების საშუალებით მალე ხელმისწავდომი გახდა არაბი მკითხველისთვისაც. შუა საუკუნეების მიწურულს ისინი თითქმის მივიწყებული იყო და XVII საუკუნეში ხელმეორედ აღმოჩენას უნდა უმადლოდეს მელეთიუს ქარმასა და მაკარიუს იბნ აბ-ზაიმს, ამ ორ ცნობილ მელქიტ სასულიერო პირსა და სწავლულს. მეორე მათგანი განსაკუთრებით იყო დაინტერესებული ყველაფრით, რაც საქართველოს უკავშირდებოდა, ამიტომაც ნიკონის შრომა მნიშვნელოვან წყაროდ იქცა რამდენიმე თხზულებისათვის, სადაც მაკარიუსი საქართველოს ეკლესიის საკითხს შეეხო.

ლიტერატურა:

- ნასრალლაჰი, ჟ. – Nasrallah, J. (1983). Histoire du Mouvement littéraire dans l'Eglise Melchite du Ve au XXe siècle. III/1. Louvain. Peeters. <https://doi.org/10.4000/rsr.9751>

- ნასრალლაჰი, ჟ. – Nasrallah, J. (1954). Un auteur antiochien du Xe siècle: Nicon de la Montagne-Noire. "Byzantion", 24. Louvain. Peeters.
- <https://www.jstor.org/stable/44170018>
- პეტერსი, პ. – Peeters, P. (1951). Recherches d'histoire et de philologie orientales. Bruxelles. Société des Bollandistes. <https://www.worldcat.org/title/recherches-dhistoire-et-de-philologie-orientales/oclc/3286582>
- თომასი, ჯ. – Thomas, J. (2000). Byzantine Monastic Foundation Documents: A Complete Translation of the Surviving Founders' Typika and Testaments. Dumbarton Oaks Studies, 35. Washington, D. C. Dumbarton Oaks Research Library and Collection. <https://archive.org/details/thomas-hero-byzantine-monastic-foundation-documents/page/n5/mode/2up>

The Greek monk Nicon, who flourished in the second half of the 11th century in the region of Antioch and was hence called the Black or Miraculous Mountain, belongs to the important authors of Melkite medieval literature. He left three voluminous books which have not yet been studied thoroughly and systematically. By examining his treatise "On the beloved Georgian spiritual fathers and brothers", which deals with the conversion of the Georgians to the Christian faith and the history of their church, the present article is intended as a modest contribution to the further study of Nicon's works. Special emphasis is given to the sources Nicon used and the way his work was perceived by later generations.

A comparison between Nicon's treatise on the Georgians and a "Report" on the same subject written by his Georgian contemporary Ephrem Mcire (the minor) reveals Nicon's heavy dependence on Ephrem as there are striking correspondences between the two works concerning composition and content. Thus the thesis that both authors worked independently cannot be maintained any longer.

By translation, Nicon's works became soon available for Arabic readers too. Mostly forgotten by the end of the Middle Ages, they owed their rediscovery in the 17th century to Meletius Karma and

Macarius ibn az-Zaʿīm, two prominent Melkite church leaders and men of letters. As the latter developed a keen interest in everything concerning Georgia, Nikon's treatise became a valuable source for several tracts in which Macarius touched the issue of Georgian church history.

References:

- Nasrallah, J. (1983). Histoire du Mouvement littéraire dans l'Eglise Melchite du Ve au XXe siècle. III/1. Louvain. Peeters. <https://doi.org/10.4000/rsr.9751>
- Nasrallah, J. (1954). Un auteur antiochien du Xe siècle: Nikon de la Montagne-Noire. "Byzantion", 24. Louvain. Peeters. <https://www.jstor.org/stable/44170018>
- Peeters, P. (1951). Recherches d'histoire et de philologie orientales. Bruxelles. Société des Bollandistes. <https://www.worldcat.org/title/recherches-dhistoire-et-de-philologie-orientales/oclc/3286582>
- Thomas, J. (2000). Byzantine Monastic Foundation Documents: A Complete Translation of the Surviving Founders' Typika and Testaments. Dumbarton Oaks Studies, 35. Washington, D. C. Dumbarton Oaks Research Library and Collection. <https://archive.org/details/thomas-hero-byzantine-monastic-foundation-documents/page/n5/mode/2up>

ებრაელთა განსახლების ისტორიისათვის
სამხრეთ საქართველოში და მათი სოციალური
მდგომარეობა
THE HISTORY OF JEWISH SETTLEMENTS AND THE SOCIAL
STATUS OF JEWS IN SOUTHERN GEORGIA

ნონა ნებიერიძე
Nona Nebieridze

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ებრაელები, განსახლება, სოციალური
მდგომარეობა, სინაგოგა, ეპიგრაფიკული ძეგლი.

Keywords: Jewish, Settlements, Social Status, Synagogue, Epigraphic
Monument.